

CULTURA COMUNITĂȚII ECLESIALE CA FACTOR AL DEZVOLTĂRII RELAȚIILOR ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

Conf. univ. dr. SamuieI BÂLC

Institutul Teologic Baptist din București

samybald@gmail.com

Abstract: The Culture of the Ecclesial Community as a Factor in the Development of Relationships in Contemporary Society

Culture represents alongside communication an essential element for the optimal functioning of a community, regardless of its nature and size. It is known that the exchange of messages contributes to the harmonization of knowledge, skills and actions. The cultural baggage of a person determines its relation to the realities with which it interacts. The lack of sufficient information leads to the misinterpretation of transmitted messages and gestures that accompany these messages, which prevents the development of relationships within a community. The culture of the ecclesial community determines common perceptions, representations and actions, while regulating the relationships between members and the environment in which they live. Culture makes it possible to integrate individuals into a community and adapt them to other cultural systems. Through culture, man thus surpasses his living environment and makes sense of his life, which contributes to the development of relations within a community, which is also emphasized in this article.

Keywords: culture, community, development, relations, communication, society

Cultura unei comunități eclesiale este formată din norme de conduită, valori, aspirații și așteptări, credințe, modele de comportament învățate, obiceiuri, modalități de motivare / recompensare / muștrare. Toate aceste lucruri încurajează un anumit tip de comportament în cadrul

comunității eclesiale care va influența dezvoltarea relațiilor în societatea contemporană.

Din perspectiva lui Geert Hofstede:

Cultura este un sistem de programe mentale, pe care individul și le însușește de-a lungul vieții prin existența sa într-un mediu sociocultural determinat. Individul are însă libertatea de a devia de la aceste programe, reacționând în mod creativ sau destructiv la impulsurile mediului. El dispune prin urmare de un cumul de programe mentale a căror combinație personală formează personalitatea individului. Modul în care individul acționează în diferite situații este determinat de cultură. Conceptul de cultură este văzut în accepția sa largă, de la acțiunile elevate de îmbogățire și înfrumusețare spirituală până la cele cotidiene legate de funcțiile fundamentale ale organismului uman, de viața sentimentală, de relațiile și interacțiunile dintre indivizi. Cultura este deci „programarea colectivă a spiritului, prin care membrii unei grupări sau ai unei categorii de oameni se diferențiază între ei”.¹

Cultura generează modul cum sunt structurate activitățile în cadrul eclesiei și relaționările dintre membrii comunității, precum și legăturile acestora cu mediul extern, societatea în care trăiesc. În același timp, cultura influențează și rezultatele obținute în cadrul eclesiei întrucât aceasta se răsfrânge indirect asupra motivației, loialității și creativității membrilor comunității eclesiale. „Cultura, spunea Abraham Moles, se pretează la o definiție deschisă, oricând susceptibilă de corecturi și adăugiri”.²

Aurelian Bondrea definea cultura ca „totalitate de valori materiale și spirituale ale omenirii ajunse la un anumit prag al dezvoltării, produse ale cunoașterii și practicii umane create, transmise și asimilate în procesele social-istorice”.³ După Ovidiu Drîmba, „cultura include în sfera ei atitudinile și actele privitoare la spirit, la intelect; sferei culturii îi aparțin datinile și obiceiurile, credințele și practicile religioase, divertismentele, operele de știință, filosofie, literatură, muzică, arhitectură, pictură etc.”.⁴

1 Geert Hofstede, *Interkulturelle Zusammenarbeit, Kulturen – Organisationen – Management*, Wiesbaden: Gabler, 1993, p. 19.

2 Abraham Moles, *Sociodinamica culturii*, Edit. Științifică, București, 1974, p. 45.

3 Aurelian Bondrea, *Sociologia culturii*, Edit. Fundației România de mâine, București, 1993, p. 95.

4 Ovidiu Drîmba, *Istoria culturii și civilizației*, vol.1, Edit. Vestala și Saeculum I.O., București, 2001, p. 6.

Lucian Blaga afirma că omul nu poate evada din sfera culturii întrucât iar afecta calitatea de om: „Exodul din cultură ar duce la abolirea umanității ca regn”⁵. „Cultura nu este ceva adiacent condițiilor materiale, spunea Heisenberg, nu este un lux ci o latură indispensabilă a existenței umane, un sistem de creații care răspund unor cerințe existențiale concrete. Cultura este un patrimoniu al valorilor, un univers axiologic în care omul își dobândește demnitatea sa”⁶.

Potrivit lui Alexandru Tănase: „Putem înțelege cultura punând-o în corelații cu cel puțin patru sisteme de referință: natură, societate, conștiința individuală/socială și personalitatea umană”⁷. Există comunități care au „o cultură de putere”, în care liderul formal exercită un control rigid. La polul opus, sunt comunități care au „o cultură de tip echipă”, în care ceea ce contează este participarea tuturor într-un efort colectiv, pentru binele comun al comunității și care valorizează creativitatea și comunicarea. Există, de asemenea, comunități care au „o cultură de tip academie” în care se pune accentul pe dezvoltarea personală și atragerea unor persoane cu daruri spirituale.

Există două abordări majore ale culturii unei comunități eclesiale: individualistă și holistă. În viziunea paradigmei individualiste, comunitatea eclesială dispune de o cultură a interacțiunilor și comunicării care este produsul reunirii inițiativelor individuale. Pentru cea de a doua perspectivă, holistă, cultura comunității eclesiale înseamnă norme, valori, modele de comportament, ritualuri, tradiții, toate acestea fiind independente de individ și formate fie din elemente cognitive, fie din elemente normative sau afective. Pentru a înțelege modul în care ar putea fi dezvoltate relațiile în cadrul unei comunități eclesiale, unii privesc cu atenție la modul în care cultura contribuie la dezvoltarea relațiilor în cadrul unei organizații sociale. Edward Burnett Tylor vede cultura ca „un ansamblu complex ce include cunoașterea, credințele, arta, morala, dreptul, tradițiile și orice alte producții și modalități de viață create de omul ce trăiește în societate”⁸.

5 Lucian Blaga, *Trilogia valorilor*, în *Opere*, vol.10, Edit. Minerva, București, 1987, p. 510.

6 Werner Heisenberg, *Pași peste graniță*, Edit. Politică, București, 1977, p. 118-119.

7 Alexandru Tănase, *Cultură și civilizație*, Editura Politică, București, 1977, p. 13.

8 Edward B. Tylor, *Cultura primitive*, apud Pierre Bonte, Michel Izard, *Dicționar de etnologie și antropologie*, Edit. Polirom, Iași, 1999, p. 682.

După Jeffrey Sonnenfeld, există patru tipuri de cultură organizațională:

1. Cultura organizațională de tip „academie”. Angajații sunt bine pregătiți în domeniu și tind să rămână în organizație având posibilitatea de avansare. Organizația pune la dispoziția lor un mediu de lucru stabil în care își pot dezvolta și utiliza la capacitate maximă abilitățile.⁹

2. Cultura organizațională de tip „echipă de baseball”. Angajații sunt „agenți liberi” care au abilități foarte căutate pe piața muncii. Ei sunt foarte solicitați și își pot găsi cu ușurință un alt loc de muncă.¹⁰

3. Cultura organizațională de tip „club”. Cea mai importantă cerință față de angajații organizațiilor cu acest tip de cultură este să se integreze în grup. În general, angajații încep de la primul nivel și rămân în structura organizației care îi promovează și apreciază foarte mult vechimea în organizație.¹¹

4. Cultura organizațională de tip „fortăreață”.¹² Angajații nu au siguranța locului de muncă, putând fi disponibilizați în orice moment. Acest tip de organizații se restructurează masiv la intervale de timp relativ mici.¹³

Gh. Ionescu și A. Toma identifică alte patru tipuri de cultură, care pot fi sugestive pentru comunitatea eclesială:

1. Cultura organizațională de tip „pânză de păianjen”, specifică pentru firmele mici în care există doar un centru de autoritate, iar adaptabilitatea la mediu este mare.

9 Aplicat la comunitatea eclesială, acest tip de cultură presupune că membrii vor rămâne în cadrul unei Biserici în măsura în care sunt bine pregătiți și au posibilitatea de a crește din punct de vedere spiritual. În același timp, vor rămâne în Biserică în măsura în care există un mediu stabil în care ei își pot dezvolta și utiliza la capacitate maximă darurile cu care au fost înzestrați.

10 Aplicat la comunitatea eclesială, acest tip de cultură presupune să oferi mai multă libertate unor persoane cu daruri speciale, persoane care altfel foarte ușor și-ar găsi un alt loc unde să slujească.

11 Aplicat la comunitatea eclesială, acest tip de cultură presupune depunerea efortului necesar pentru ca membrii să se integreze în cadrul Bisericii. În același timp, pentru ca aceștia să rămână în cadrul comunității eclesiale, li se dă posibilitatea de a se implica în diferite activități, oferindu-li-se anumite responsabilități și aprecieri pentru seriozitatea dovedită.

12 Aplicat la comunitatea eclesială, acest tip de cultură presupune că membrii Bisericii n-au siguranța unui loc stabil în cadrul comunității, ei putând fi excluși oricând pe motiv că nu se mai încadrează în viziunea Bisericii.

13 Cătălin Zamfir & Simona Stănescu, *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Editura Polirom, Iași, 2007, p. 135.

2. Cultura organizațională de tip „templu”, specifică firmelor mari, birocratice, cu subculturi la nivelul comportamentelor, iar atmosfera este de disciplină.

3. Cultura organizațională de tip „rețea”, specifică organizațiilor complexe în care sarcinile sunt repartizate în funcție de potențial, puterea descentralizată, creativitatea și lucrul în echipă încurajate.

4. Cultura organizațională de tip „roi”, individul deține rolul principal, valorile fiind centrate pe individualism.¹⁴

Având în vedere toate aceste lucruri, se poate afirma că atunci când cultura conține valori deschise spre schimbare, aceasta din urmă se realizează mai ușor. Cultura influențează așadar dezvoltarea comunității eșiale și relațiile în cadrul societății. De reținut, spunea Grigore Georgiu, că: „Orice cultură este o șansă acordată omenirii, suportul unei varietăți a creației umane. Ideea pluralității culturale s-a impus concomitent cu noțiunea de patrimoniu cultural universal. [...] Recunoașterea pluralității culturilor nu contrazice unitatea spiritului uman. [...] Există o „subiectivitate” consubstanțială fiecărei culturi”.¹⁵

„Comunicarea intensă între culturi este un fenomen caracteristic al actualității și el a generat unul dintre proiectele cele mai viguroase și de asemenea cele mai novatoare din a doua jumătate a secolului XX”.¹⁶ Fiecare cultură trebuie, prin urmare, să se adapteze la timpul prezent dacă vrea să supraviețuiască. Fiecare cultură trebuie să asimileze în structurile ei valori din celelalte culturi și să le traducă în propriul ei limbaj, exprimându-se pe sine și exprimându-le și pe celelalte. Sapir consideră că nucleul semantic al conceptului de cultură se referă la „un ansamblu de atitudini, de viziuni asupra lumii și de trăsături specifice de civilizație care conferă unui popor anumit locul său original în lume”.¹⁷

Având în vedere faptul că nici o cultură dată nu deține o cheie absolută pentru descifrarea lumii și că oricând sunt posibile alte chei și forme de existență, Mircea Eliade sublinia următoarele:

14 Cătălin Zamfir & Simona Stănescu, *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Editura Polirom, Iași, 2007, p. 136.

15 Grigore Georgiu, *Națiune, Cultură, Identitate*, Edit. Diogene, București, 1997, p. 449-450.

16 Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol.1, București, Edit. Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 12.

17 Edward Sapir, *Anthropologie*, Editions de Minuit, Paris, 1967, p. 329.

Cultura occidentală desfășoară parcă un prodigios efort de anamnezis istoriografică. Ea se străduiește să descopere, să „trezească”, să recupereze trecutul societăților celor mai exotice și mai periferice, atât preistoria Orientului Apropiat cât și culturile „primitive” pe cale de a se stinge. Întreg trecutul omenirii vrea să-l învie. Asistăm la o lărgire vertiginoasă a orizontului istoric. Acesta e unul din rarele sindromuri îmbucurătoare ale lumii moderne.¹⁸

Culturile se deschid astfel unele spre altele, înțelegându-se pe ele însele mai profund. În felul acesta, fiecare cultură se poate îmbogăți pe sine și poate contribui la dezvoltarea relațiilor în cadrul societății. Recunoscând semnificația procesului de creștere a interdependențelor dintre culturi, Blaga nu îl concepe ca pe un fenomen de omogenizare a istoriei umane, ci ca o expresie a unei noi unități care conservă și încurajează diferențele. Astfel, spunea Blaga:

Unde avem de a face cu culturi în adevăr diferite, nu avem nici un drept să vorbim de superioritatea uneia față de cealaltă. Este o echivalență între cultura europeanului, a slavului, a negrului sau a chinezului; o echivalență în înțelesul că fiecare cultură trebuie judecată prin logica și normele ei imanente. [...] Primatul unei culturi, care ne-ar obliga să judecăm prin valorile ei toate celelalte culturi, e o iluzie.¹⁹

În trecerea de la cultura populară la cea modernă nu este vorba de o pierdere a identității, ci de o reconstrucție a ei pe alte suporturi economice, sociale și politice. Nu specificitatea culturală se pierde în acest proces, ci forma istorică în care s-a întruchipat până acum.²⁰

Vorbind despre relația omului cu lumea culturii, Werner Heisenberg spunea: „Astăzi trăim într-o lume atât de complet transformată de om încât peste tot întâlnim structuri create de om, ne întâlnim într-o măsură anumită, mereu cu noi înșine”.²¹

Dezvoltarea relațiilor în cadrul comunității eclesiale și a societății contemporane depinde și de modul de comunicare. Această comunicare

18 Mircea Eliade, *De la Zamolxis la Genghis-Han*, București, Edit. Științifică și Enciclopedică, 1980, p. 19.

19 Lucian Blaga, *Echivalența culturilor*, în vol. *Ceasornicul de nisip*, Cluj Napoca, Edit. Dacia, 1973, p. 79.

20 Grigore Georgiu, *Națiune, Cultură, Identitate*, Edit. Diogene, București, 1997, p. 144.

21 Werner Heisenberg, *Pași peste graniță*, Edit. Politică, București, 1977, p. 118-119.

depinde însă și de contextul în care se realizează. Astfel, spunea Adriana Chiriacescu:

- a. Contextul determină alegerea unui anumit sistem precizându-i sensul și având deci funcție selectivă. Contextul este cel care indică direcția pe care trebuie să se înscrie interlocutorul spre a prelua doar una dintre semnificațiile consacrate și anume pe aceea care corespunde necesităților momentului.
- b. Contextul are și funcția de individualizare a sensului, făcând ca interlocutorul să prefere o anumită notă particulară din generalitatea noțiunii, care corespunde cu obiectul sau fenomenul specific implicat în respectiva situație.
- c. Contextul este cel care completează sensul unui semn, apelând la diverse nuanțe realizate prin utilizarea particulară a acestuia pentru un anumit obiect plasat într-un cadru specific.
- d. Contextul are și funcția de creare a unor noi semnificații pentru sensul respectiv, fiind în acest caz singurul mijloc care determină înțelegerea corectă a mesajului de către receptor.
- e. Contextul poate să transforme/modifice o semnificație, receptorul lăsându-se atras de context și acceptând-o fără ezitare.
- f. Există și pericolul ca, voluntar sau nu, contextul să orienteze semnul spre o semnificație greșită, care eventual poate penetra și rămâne în accepțiunea curentă.²²

Adaptarea la context, care va facilita comunicarea, îi privește așadar atât pe emițători cât și pe receptori, fapt care va contribui la înțelegerea mesajelor și dezvoltarea relațiilor. În același timp, pentru realizarea unei comunicări eficiente, trebuie să se manifeste un interes real și activ față de scopul avut în vedere, altminteri comunicarea va eșua. În cadrul comunicării, un alt lucru care trebuie avut în vedere este și timpul pe care o persoană este dispus să-l acorde pentru a asculta un mesaj.

În urma numeroaselor studii făcute, s-a constatat existența unei puternice influențe a factorilor socio-culturali asupra percepției, memoriei, gândirii și comportamentelor indivizilor. Pentru realizarea unei comunicări eficiente, reacțiile indivizilor la mediu trebuie cunoscute și

²² Adriana Chiriacescu, *Comunicare interumană Comunicare în afaceri Negociere*, Editura ASE, București, 2003, p. 41-42.

interpretate în mod corespunzător. Necunoașterea sau nesocotirea acestor lucruri poate avea efecte negative.

Dacă în unele culturi poziția ierarhică, titlul și rangul, vârsta sau sexul sunt primordiale în stabilirea credibilității, în alte culturi această credibilitate este determinată de buna credință.

Vorbind despre importanța contextului în cadrul comunicării, Adriana Chiriacescu sublinia următoarele:

Factorii legați de contextul cultural se vor manifesta și în contextul de structurare a mesajului de către negociatori. Cei ce provin din culturi în care contextul (social, politic etc.) are o influență puternică asupra individului vor favoriza o structurare indirectă a mesajului, în timp ce, dimpotrivă, culturile deschise, cu o influență redusă a contextului global, vor realiza o structurare directă a mesajului. Același context va fi responsabil și pentru alegerea mediului / a canalului de comunicare în negociere: culturile ce se bazează pe încrederea în persoane tind să prefere comunicarea orală, cu acorduri stabilite oral; cele ce consideră importante faptele vor prefera dublarea negocierii de comunicare / acorduri scrise. De asemenea, eficacitatea stilului de comunicare în negociere poate depinde de contextul cultural. Astfel, culturile orientate spre grup favorizează stilul de comunicare „rezolvare de probleme” în timp ce culturile bazate pe ierarhie și autoritate preferă stilul „informare – dirijare/convingere”.²³

Aceste lucruri pot fi avute în vedere și de către cei care comunică în cadrul comunității eclesiale. Înțelegând rolul pe care contextul îl are în influențarea stilului comunicării, faptul că acest context influențează atât producerea cât și recepționarea mesajului, adaptarea la context prin urmărirea permanentă a feed-back-ului, este o condiție obligatorie pentru o comunicare eficientă.

Vorbind despre faptul că, practicarea comunicării și decodarea semnificației unor indicatori verbali sau nonverbali sunt direct determinate de contextul cultural, care poate fi înțeles atât în sens strict, cât și în sens larg, Jean-Claude Abric sublinia faptul că: „Locul ales pentru a comunica, la care se adaugă momentul dialogului și utilizarea/neutilizarea unor elemente materiale marcate special (fotolii, birouri etc.), sunt

²³ Adriana Chiriacescu, *Comunicare interumană Comunicare în afaceri Negociere*, Editura ASE, București, 2003, p. 141-142.

tot atâtea aspecte care influențează direct natura și calitatea interacțiunii actorilor”.²⁴

Deoarece cauzele dificultăților și perturbațiilor care apar în comunicare sunt numeroase și importante, este obligatoriu ca atât în cadrul comunității eclesiale, cât și în cadrul societății contemporane să existe posibilități de reglare, de adaptare și de transformare.

Din perspectiva lui Octavian Cosmin Popa:

Comunicarea reprezintă ansamblul proceselor prin care se efectuează schimburi de informații și de semnificații între persoane aflate într-o situație socială dată. [...] Orice comunicare este o interacțiune, ea se prezintă ca un fenomen dinamic care implică o transformare, cu alte cuvinte ea este subsumată unui proces de influență reciprocă între mai mulți actori sociali. Comunicarea este, așadar, un act social, deliberat sau involuntar, conștient sau nu. Ea este în orice caz unul dintre actele care stau la baza legăturii sociale și – sintetizând ideea cât se poate de corectă a teoreticienilor noilor comunicări – nu se poate să nu comunici.²⁵

Această idee este susținută și de către Watzlawick atunci când afirmă că: „Dacă admitem că, într-o interacțiune, orice comportament are valoarea unui mesaj, cu alte cuvinte este o comunicare, rezultă că nu poți să nu comunici, indiferent dacă vrei sau nu.”²⁶

Merită reținută și ideea că: „La nivel individual comunicarea implică crearea unui sens, în funcție de corelările neîntrerupte dintre facultățile noastre de percepere a semnalelor, de bogăția vocabularului (pentru a le decodifica), de imaginație (pentru a le interpreta), ca și de memorie pentru a le menține coerente atunci când, la rândul nostru, devenim emițători și adresăm mesaje în jur.”²⁷

Pe de altă parte, Mcquail evidențiază faptul că:

În cadrul relațiilor inter-grupuri, comunicarea ocupă un loc primordial, având în special rolul de a schimba credințe, înlăturarea prejudecăților, dezvoltarea relațiilor inter-umane dintre

24 Jean-Claude Abric, *Psihologia comunicării. Teorii și metode*, Edit. Polirom, Iași, 2002, p. 30.

25 Octavian Cosmin Popa, în *Comunicarea dintr-o perspectivă multidisciplinară*, Coordonați Mihai Ardelean, Dorin Suci, University Press, Târgu Mureș, 2007, p. 101.

26 Jean-Claude Abric, *Psihologia comunicării. Teorii și metode*, Edit. Polirom, Iași, 2002, p. 15.

27 Peretti A., Legrand J.A., J. Boniface, *Tehnici de comunicare*, Edit. Polirom, Iași, 2007, p. 8.

membrii grupurilor, cunoașterea reciprocă a tradițiilor și obiceiurilor etc. Procesele de comunicare pot fi considerate cauze sau condiții necesare ale schimbării, în special când aceasta este gândită în termenii investițiilor tehnologice sau socio-culturale.²⁸

Un rol deosebit în cadrul unei comunități, fie ea eclesială sau socială, îl are și sistemul de valori pe care aceasta îl împărtășește. Vorbind despre importanța grupului din punct de vedere al psihologiei sociale, Neculau sublinia următoarele: „Grupul joacă un rol crucial în evoluția persoanei, constituie cel mai important mijloc de socializare și integrare socială, contribuie decisiv la transmiterea valorilor unei societăți. Oferă individului securitate, dar și mijloace de afirmație și răspunde de nevoile asociative și de apartenență ale ființei umane.”²⁹

„Ceea ce ne frapează la un grup social, spunea Boncu, adică la un ansamblu de persoane aflate în interacțiune față în față, este similaritatea atitudinilor și conduitelor, care face ca, în multe situații, grupul să acționeze aidoma unui singur individ.”³⁰ Relațiile dintre oameni nu depind însă doar de abilitățile în comunicare ale fiecărei persoane, ci și de factori precum statutul social, aria socială, contextul social. Până la urmă, simpla proximitate nu este suficientă pentru a anticipa o formă de comunicare.

„Paradigmele moderne ale comunicării ne dezvăluie noi zone de studiu și analiză care pot participa eficient la optimizarea comunicării în societatea modernă predominant informațională, în ascensiune continuă și accelerată. Abordarea comunicării dune implicit și la o abordare a factorilor de distorsiune a căror înțelegere pot influența demersul de optimizare a comunicării.”³¹

Abordând comunicarea în cadrul unei comunități sau a unei societăți din perspectiva gândirii și limbajului, se poate afirma că unele aspecte converg spre același rezultat: eficiența comunicării. În același timp, se poate spune că organizarea unei comunități ar fi imposibil de

28 D. Mcquail, *Comunicarea*, Edit. Institutul European, Iași, 1999, p. 24.

29 A. Neculau, *Manual de psihologie socială*, Edit. Polirom, Iași, 2003, p. 200.

30 S. Boncu, *Psihologia influenței sociale*, Edit. Polirom, Iași, 2002, p. 89.

31 Radu Bălănean, „Studiu privind distorsiunile de comunicare și implicații în percepția populației asupra psihologului și psihoterapiei în mediul multietnic și multicultural”, în *Comunicarea dintr-o perspectivă multidisciplinară*, Mihai Ardelean, Dorin Suciu, University Press, Târgu Mureș, 2007, p. 194.

realizat în lipsa comunicării. Cu privire la acest aspect, Zarate evidențiază următoarele:

Un fond cultural, transmis vertical, orizontal sau transversal în cadrul aceluiași grup uman sau între grupuri definite ca diferite din punct de vedere cultural, are în structură și o latură implicită prin care se realizează coeziunea indivizilor. Acest implicit cultural presupune un ansamblu de opinii și credințe care se vor a fi indiscutabile și care, atunci când sunt susținute de convingeri, au forța evidenței și virtutea absolutului.³²

Potrivit lui Radu Bălănean, „Comunicarea nu se reduce la codare – transmisie (perturbată sau nu) – decodare, ea trebuie înțeleasă ca o comprehensiune reciprocă sau ca o intercomprehensiune (accesul la intențiile interlocutorului, accesul la subiectivismul său).³³ Pe de altă parte, Summer evidențiază existența unei tendințe puternice de a folosi standardele propriului grup în evaluarea altor grupuri și de a plasa in-grupul în vârful ierarhiei simbolice a prestigiului, iar out-grupul, pe ranguri inferioare.³⁴ La polul opus se află relativismul cultural, care susține caracterul distinct al fiecărei culturi și insistă să sublinieze că o anumită conduită culturală nu trebuie judecată după criteriile altei culturi, ci trebuie privită prin prisma propriului sistem evaluativ.³⁵

Ca și cultura, comunicarea reprezintă un atribut fundamental pentru existența umană, fiind un factor fără de care nu s-ar putea înțelege nici o formă de cultură. În acest sens, Edgar Morin afirmă că: „omul este o ființă culturală prin natură pentru că este o ființă naturală prin cultură”.³⁶

Existența umană este deci una culturală, cu tot ceea ce implică această condiție. Este un dialog al omului cu lumea, dialog care implică un progres interior, precum și o creștere a puterii sale asupra lucrurilor.

32 Genevieve Zarate, *Enseigner une culture étrangère*. Recherches/Applications, Hachette, Paris, 1986, p.19

33 Radu Bălănean, în „Studiu privind distorsiunile de comunicare și implicații în percepția populației asupra psihologului și psihoterapiei în mediul multiethnic și multicultural”, în *Comunicarea dintr-o perspectivă multidiscplinară*, Mihai Ardelean, Dorin Suci, University Press, Târgu Mureș, 2007, p. 199.

34 Fiind o atitudine colectivă general împărtășită, etnocentrismul constă în repudierea formelor culturale, morale, religioase, estetice diferite de cele ale unei societăți date.

35 Alin Gavreliuc, *Psihologie interculturală, Repere teoretice și diagnoze românești*, Edit. Polirom, Iași, 2011, pp.42-43.

36 Edgar Morin, *Le paradigme perdu: la nature humaine*, Paris, Seuil, 1973, p. 100.

Din păcate, în prezent se pune un accent tot mai mare pe cel din urmă aspect ne mai existând interes pentru domeniul spiritual. Numai printr-o privire de ansamblu în toate domeniile vieții ne putem face așadar o idee completă cu privire la ce reprezintă cu adevărat cultura și modul în care aceasta contribuie la dezvoltarea relațiilor în cadrul unei comunități și a societății contemporane.

Bibliografie

- Abric, Jean-Claude, *Psihologia comunicării. Teorii și metode*, Edit. Polirom, Iași, 2002.
- Bălănean, Radu, „Studiu privind distorsiunile de comunicare și implicații în percepția populației asupra psihologului și psihoterapiei în mediul multiethnic și multicultural”, în *Comunicarea dintr-o perspectivă multidisciplinară*, Mihai Ardelean, Dorin Suciu, University Press, Târgu Mureș, 2007.
- Blaga, Lucian, *Echivalența culturilor*, în vol. *Ceasornicul de nisip*, Cluj Napoca, Edit. Dacia, 1973.
- Blaga, Lucian, *Trilogia valorilor*, în *Opere*, vol.10, Edit. Minerva, București, 1987.
- Boncu, S., *Psihologia influenței sociale*, Edit. Polirom, Iași, 2002.
- Bondrea, Aurelian, *Sociologia culturii*, Edit. Fundației România de mâine, București, 1993.
- Chiriacescu, Adriana, *Comunicare interumană Comunicare în afaceri Negociere*, Editura ASE, București, 2003.
- Drimba, Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, vol.1, Edit. Vestala și Saeculum I.O., București, 2001.
- Eliade, Mircea, *De la Zamolxis la Genghis-Han*, București, Edit. Științifică și Enciclopedică, 1980.
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol.1, București, Edit. Științifică și Enciclopedică, 1981.
- Gavreliuc, Alin, *Psihologie interculturală, Repere teoretice și diagnoze românești*, Edit. Polirom, Iași, 2011.
- Georgiu, Grigore, *Națiune, Cultură, Identitate*, Edit. Diogene, București, 1997.
- Heisenberg, Werner, *Pași peste graniță*, Edit. Politică, București, 1977.

- ✦ Hofstede, Geert, *Interkulturelle Zusammenarbeit, Kulturen – Organisationen – Management*, Wiesbaden: Gabler, 1993.
- ✦ Mcquail, D., *Comunicarea*, Edit. Institutul European, Iași, 1999.
- ✦ Moles, Abraham, *Sociodinamica culturii*, Edit. Științifică, București, 1974.
- ✦ Morin, Edgar, *Le paradigme perdu: la nature humaine*, Paris, Seuil, 1973.
- ✦ Neculau, A., *Manual de psihologie socială*, Edit. Polirom, Iași, 2003.
- ✦ Peretti A., Legrand J.A., J. Boniface, *Tehnici de comunicare*, Edit. Polirom, Iași, 2007.
- ✦ Popa, Octavian Cosmin, în *Comunicarea dintr-o perspectivă multidisciplinară*, Coordonatori Mihai Ardelean, Dorin Suci, University Press, Târgu Mureș, 2007.
- ✦ Sapir, Edward, *Anthropologie*, Editions de Minuit, Paris, 1967.
- ✦ Tănase, Alexandru, *Cultură și civilizație*, Editura Politică, București, 1977.
- ✦ Tylor, B. Edward, *Cultura primitivă*, apud Pierre Bonte, Michel Izard, *Dicționar de etnologie și antropologie*, Edit. Polirom, Iași, 1999.
- ✦ Zamfir, Cătălin & Stănescu, Simona, *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Editura Polirom, Iași, 2007.
- ✦ Zarate, Genevieve, *Enseigner une culture étrangère. Recherches/ Applications*, Hachette, Paris, 1986.